

สงสัยไปหมด

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๘

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “ขอบคุณหลวงพ่อดีที่ทางเดินให้”

ขอบคุณหลวงพ่อ เว็บไซต์มีประโยชน์มาก ทำให้ตาสว่างขึ้น สว่างขึ้นมาก มองเห็นทางเดินเพื่อการพ้นทุกข์ ตั้งแต่มาติดอยู่ที่เว็บไซต์นี้ การปฏิบัติธรรมเจริญขึ้นมากกว่าการเดินทางไปอีสานบ่อยๆ

ตอบ : นี่เขาเขียนมานะ เวลาคนถ้าเข้ามาเจอสิ่งใดแล้ว ถ้ามันเป็นประโยชน์แล้ว มันก็จะคิดอย่างนี้ แต่ความคิดของคนมันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ฉะนั้น เขาบอกว่าเขาขอบคุณมากที่เว็บไซต์นี้ให้ประโยชน์มาก

ก็ให้ธรรมเป็นทานๆ เห็นไหม ให้ธรรมเป็นทาน คนที่มีจิตใจเป็นธรรม เขาฟังแล้วเขาก็ชื่นใจ แต่คนที่จิตใจเป็นโลก พอเขามาเห็นอย่างนี้ เขาเห็นแล้วเขาขัดเคืองใจ เพราะเคยมีพระอยู่กับเรานะ เวลาพระมาอยู่กับเรา เราพูดถึงธรรมวินัยให้พระवासเขาเข้าใจ เขาบอก “หลวงพ่อ ถ้าหลวงพ่อพูดอย่างนี้ เราก็อหิงข่าไม่ได้เลยนะสิ” โอ้! ตายเลยนะ มีคนคิดอย่างนี้ก็มี เห็นไหม บอกว่าเหมือนกับรัฐบาลให้ประชาชนงงๆ ไว้ จะได้ปกครองง่าย

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าให้ความรู้เขาให้เขาไม่ได้ ถ้าให้เขาแล้วเดี๋ยวหลอกเขาไม่ได้ นี่เขามาเป็นค่านี่พระพูดเองนะ พระมาอยู่กับเราแล้วมาฟังเทศน์ เห็นว่าเราให้ปัญญาอยู่บ่อยครั้ง เขาบอก”อย่างนี้พระก็อยู่ยากนะสิ แสดงว่าโยมเขาก็ทันพระหมดนะสิ” พระก็เลยทำตัวลำบาก

อ้าว! ปัญญาชนไง คนมีปัญญา คนที่เป็นคนดี ความดีกับความดีมันเข้ากันไง มันเป็นประโยชน์ทั้งนั้น ถ้ามันเป็นประโยชน์ ประโยชน์กับคนที่ใจเป็นธรรม แต่มันไม่เป็นประโยชน์เลยกับคนที่เขาหวังผล เขามีผลประโยชน์ทับซ้อน เขาคิดของเขาเพื่อประโยชน์ของเขา กรณีเว็บไซต์เรา เขาไม่ชอบเลย

นี่พูดถึงว่า เวลาคนที่ได้ประโยชน์เขาชมมา เขาบอกขอบคุณเว็บไซต์นี้มาก มีประโยชน์มาก ทำให้หูตาสว่างขึ้น มองเห็นการเดินทางพันทุกข์ ตั้งแต่มาอยู่ที่เว็บไซต์นี้ การปฏิบัติธรรมของเขาเจริญดีก็ว่าเขาเดินทางไปเที่ยวหาพระ ว่าอย่างนั้นเลย

เที่ยวไปหาพระ เห็นไหม พระในบ้าน พ่อแม่ของเรา พระอรหันต์ของเรา ส่วนใหญ่แล้วทางโลกเขาจะพูดกันอย่างนั้น บอกเที่ยวไปหาพระนอกบ้านๆ แล้วพระในบ้านไม่เคยดูแลรักษา

เราก็ดูแลรักษาของเรา เราก็กตัญญู เราก็ดูแลรักษา แต่มันเป็นทางโลก ทางโลกเพราะเราต้องมีวิชาชีพอีไซ้ใหม่ เราต้องทำอาชีพอีไซ้ใหม่ เราไปอย่างนั้น เราจะมาคลุกคลีอย่างนั้นไม่ได้ แต่เราต้องมีน้ำใจต่อกัน ถ้ามีน้ำใจต่อกันนะ พ่อแม่ลูกมีน้ำใจต่อกัน อบอุ่น

แต่ถ้ามันระแวงต่อกัน มันระแวง คำว่า “ระแวง” ที่ไหนก็ไม่ดี พอมันระแวงแล้วมันหวาดระแวง หวาดระแวงแล้วมันอยู่ไม่เป็นสุขหรอก แต่ถ้ามันอบอุ่นนะ ในบ้านอบอุ่น ใครไปไหนมาก็อยากกลับบ้านนะ ถ้าในบ้านไม่อบอุ่นไง นี่พระอรหันต์ในบ้าน ถ้าเราดูแลพระอรหันต์ในบ้านของเรา เห็นไหม ที่นี้สำคัญที่สุด เสร็จแล้ว เสร็จแล้วเราค่อยมาดูแลหัวใจของเรา

ถ้าเราดูแลหัวใจของเรา ถ้าเว็บไซต์นี้มันเป็นประโยชน์มันก็เป็นประโยชน์กับคนที่จิตใจเป็นธรรม จิตใจที่เขาแสวงหา เราพูดบ่อย กาลามสูตร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดเรื่องกาลามสูตร อย่าให้เชื่อ อย่าเพิ่งเชื่อ ฟัง ฟังแล้วค้นคว้า แล้วศึกษา แล้วไปแยกแยะถูกหรือผิด อย่าเพิ่งเชื่อ ไม่ใช่ที่เราบอกอย่าเพิ่งเชื่อๆ แต่ของเราต้องบังคับให้เชื่อ... ไม่ใช่! เพราะอะไร

เพราะจิตใจที่สูงกว่า จิตใจที่สูงกว่าคือเหตุผลมันเหนือกว่า เหตุผลที่เหนือกว่าเหตุผลของเรา เราสู้เหตุผลนั้นไม่ได้ แล้วเราก็ยังเข้าข้างตัวเราเองว่าเหตุผลเราดีกว่า เหตุผลที่เหนือกว่า เหตุผลที่มีเหตุผลมากกว่า เราบอกอันนั้นผิด อันนั้นเห็นแก่ตัว จิตใจที่ต่ำกว่ามันคิดของมัน มันคิดไม่ได้หรอก

ฉะนั้น เวลาในเว็บไซต์พูดถึงธรรมะมันหลากหลาย พูดตั้งแต่ เห็นไหม ดุสิต องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ เวลาเทศน์คฤหัสถ์ อนุปปพิภิกขา พูดเรื่องทานเท่านั้น เรื่องทาน เรื่องเสียสละ เรื่องความอยู่ในสังคม ขอให้สังคมร่มเย็นเป็นสุข พูดแค่นี้แหละ แล้วจิตใจเขาควรแก่การงานแล้วถึงเทศน์อริยสัจ

ไฉนก็เหมือนกัน ในเว็บไซต์เวลาเทศน์เข้าๆ ก็เทศน์เพื่อ เห็นไหม บางคนมาทำบุญ เราเข้าใจ เพราะทางโลก ทางโลกเวลาสำคัญนะ คนอยากรีบไปรีบมา อยากกลับไปทำงาน เขารับผิดชอบ “หลวงพ่อดูเสียเวลามากเลย” เราเคยเจอนะ โยมบอกว่า “หลวงพ่อดันเถอะ หลวงพ่อดันเถอะ” คือเขาอยากจะรีบกลับ หลวงพ่อเทศน์อยู่นั่นนะ

ฉะนั้น เวลาคนไปคนมามันแตกต่างกันตรงนี้ มันแตกต่างกันตรงที่ว่าจิตใจของคน ถ้าคนเขาทุกข์เขายาก เขาแสวงหา เหมือนคนเจ็บไข้ได้ป่วย เขาไปถึงหมอ เขาก็อยากได้ยา อยากให้หมอรักษา ใ้คนที่เขาไม่เจ็บไม่ป่วยขึ้นมา เขามารุ้ระปะบั้ง เขาก็รีบมารีบไป

มาวัดมาวาก็เหมือนกัน คนที่มาวัดมาวา ความคิดมันแตกต่างกันหลากหลาย แต่ แต่มันเป็นประเพณีไง มันเป็นวัฒนธรรม เพราะไปถวายจังหัน ถวายเสร็จแล้วต้องคอยรับพร ทีนี้พอรับพร ก่อนจะรับพรต้องฟังเทศน์ก่อน มันก็เป็นการบังคับคล้ายๆ บังคับให้ฟัง ถ้าฟังแล้วถ้าเขาเก็บประโยชน์ได้ อันนั้นจะเป็นประโยชน์กับเขา ถ้าเขาฟังแล้วเก็บประโยชน์ไม่ได้ มันก็กรรมของสัตว์ นี่ครูบาอาจารย์ท่านมีหน้าที่อย่างนั้น

ฉะนั้น ในเว็บไซต์เนี่ย ถ้าพูดบอกว่า “ในเว็บไซต์นี้มันดีเหลือเกินๆ” ดีเหลือเกินเวลาจิตใจของคนที่เขียนมาจิตใจยังดี ยังเข้ากับเราได้ เดียวพอจิตมันเสื่อมนะ แล้วไปฟังเหตุผลของพระเจ้าเล่ห์เจ้ากลอนนะ ร้อยส้นพันคมนะ เขาจะยกเหตุผลยกผลขึ้นมา จะย้อนกลับมาเลย “อืม! เราเสียเวลากับเว็บไซต์พระสงฆ์เสียเวลานานเชียว ผู้เราไปทางอื่นดีกว่านี้ตั้งเยอะ” เพราะอะไร

เพราะจิตใจมันเสื่อม พอจิตใจมันเสื่อมมันท้อแท้อยู่แล้ว แล้วทีนี้ก็เล่ห์ง คนที่เขาไม่เห็นด้วยอยู่แล้ว คนที่เขาต้องมีเล่ห์มีกล เขาก็ยกเอาเหตุผลมาอ้าง แล้วเวลาอ้างพุทธพจน์เสียด้วย พอพุทธพจน์ก็ “เออ! จริงเนาะ แหม! หลงไปฟังสาวกภาษิตอยู่ตั้งนาน พุทธพจน์นี่ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใ้! จริงเนาะ” เวลาจิตมันเสื่อม พอใครมายุมาแหย มันไปเลย

จิตของคนมีเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ เวลามันเจริญขึ้นมามันดึงามไปทั้งนั้น เวลาจิตใจเราดี มีความอบอุ่นนะ ใ้ไฮ! ครอบคร้วมีแต่ความสุข

ทีนี้สรรพสิ่งในโลกนี้มันเป็นอนิจจัง มันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ความเปลี่ยนแปลงของมัน เราละความเปลี่ยนแปลงอันนั้นทันใหม่ ถ้าเราละความเปลี่ยนแปลงอันนั้นทัน แล้วจิตใจเราดีกว่า เราเห็นความเปลี่ยนแปลงแล้วมันจะเกิดธรรมสังเวชนะ มันสะเทือนใจ มันสะเทือนใจว่า

กราบท่านอาจารย์ที่เคารพครับ กระผมใคร่อยากทราบว่า ฆราวาสที่สำเร็จอรหัตตต้องนิพพานในวันนั้นเลยหรือไม่ หรือภายใน ๗ วัน กรณีแม่ชีสำเร็จอรหัตต เช่น แม่ชีแก้ว เสียง่าลือที่เขาง่าลือกัน เป็นแม่ชี เป็นเพศนั้กบวช หรือเพศฆราวาส แล้วแม่ชีอุ้กกลายเป็นพระธาตุ แสดงว่าแม่ชีสำเร็จพระอรหัตตใช่ไหมครับ ถ้าแม่ชีเป็นเพศฆราวาสทำไมไม่นิพพานเลย หรือใน ๗ วันครับ ขอเมตตาหลวงพ่อช่วยอธิบายให้เข้าใจด้วยครับ

ตอบ : ฉะนั้น เราสงฆ์ในเริ่มต้นตั้งแต่เราปฏิบัติ คนเราจะประพฤติปฏิบัตินะ สงฆ์ว่าชาติที่แล้วเกิดมาจากอะไร เราเกิดมาชาติที่แล้วเป็นอะไร ทุกคนสนใจเรื่องภพเรื่องชาติ แล้วเวลาจะปฏิบัติ สมาธิก็ทำไม่ได้ สติก็ตั้งไม่เป็น แล้วเวลาปฏิบัติ ปฏิบัติยังล้่มลुकคลูกคลานเลย แล้วก็เป็นฆราวาสด้วย แล้วก็มีความสงฆ์

“เอ๊ะ! ถ้าเราปฏิบัติแล้วเป็นพระอรหัตต เราต้องตายภายใน ๗ วันหรือเปล่า”

อู้ฐ! มันสงฆ์ไปหมดเลยนะ สงฆ์ตั้งแต่ว่าชาติที่แล้วเป็นอะไรมาถึงมาเกิดเป็นคน เกิดเป็นคนมันจะมาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าปฏิบัติก็ปฏิบัติยังล้่มลुकคลูกคลาน ปฏิบัติยังไม่เป็นเลย แต่ถ้าเป็นฆราวาสสำเร็จเป็นพระอรหัตตต้องตายใน ๗ วันอีก

อ้าว! สงฆ์ สงฆ์ทุกเรื่องเลย สงฆ์ตั้งแต่ที่มา มันมาอย่างไรถึงมาเป็นเรา ปัจจุบันปฏิบัติอยู่ก็ยังสงฆ์ สงฆ์ ยังคำนวณ ใ้สงฆ์ๆ อย่างนี้จะได้สำเร็จเป็นพระอรหัตต ถ้าสำเร็จเป็นพระอรหัตตแล้วมันจะตายภายใน ๗ วันหรือเปล่า ก็ยังสงฆ์ต่อไป มันสงฆ์ไปหมดเลย

กรณีอย่างนี้ หลวงตาท่านพูดอยู่แล้ว ท่านพูดเพราะเราเป็นลูกศิษย์ท่าน เราฟังเทศน์ท่านเยอะมาก ท่านบอกว่าใ้ที่ว่า สำเร็จแล้ว ๗ วันจะตาย ท่านบอกว่ามันเป็นไปไม่ได้ มันเป็นไปไม่ได้

เหตุผลของหลวงตานะ ท่านบอกว่า มรรคผลนิพพานมันจะมาฆ่าคนหรือ คนฆ่าคนคือโจร คือพวกปล้นจี้ซึ่งทรัพย์มันถึงทำร้ายคน คุณงามความดี คีล สมาธิ ปัญญา ปฏิบัติด้วยมรรคด้วยผลขึ้นมา สำเร็จด้วยมรรคด้วยผล มรรคผลนั้นจะมาฆ่าคน จะมาทำลายชีวิตคน มันเป็นไปไม่ได้ ความดีมันจะมาทำลายให้มันเป็นเป็นอย่างอื่น มันเป็นไปไม่ได้หรอก

ฉะนั้น ใ้สิ่งที่ว่าสำเร็จ ๗ วันแล้วต้องตายๆ ในพระไตรปิฎกมันก็จดจารึกกันมา ใครจะอ้างอิงอย่างไรก็แล้วแต่ ดูสิ เวลาใครจะอ้างเรื่องเพื่อผลประโยชน์ต่อเขา ใ้เนื่อบอกว่าเป็นพุทธพยากรณ์ๆ พุทธพยากรณ์ตรงไหน พุทธพยากรณ์ ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ เขาก็จดจารึกมาอยู่ในพระ-ไตรปิฎก ในพระไตรปิฎกใครๆ ก็ศึกษาใช่ไหม คนจบ ๗ ประโยค ๙ ประโยค เขาศึกษาพระไตรปิฎกทั้งนั้น แล้วศึกษาพระไตรปิฎกมาแล้วก็มาเถียงกัน เรื่องพระไตรปิฎก พุทธพจน์ พุทธพยากรณ์ ใ้คนนั้นก็พยากรณ์อย่างหนึ่ง ใ้คนนั้นก็พยากรณ์อย่างหนึ่ง แต่อ้างพุทธพจน์หมดเลย อ้างพยากรณ์อันนั้นเลย

นี่ก็เหมือนกัน ใ้ที่ว่า ๗ วันแล้วต้องตาย ๗ วันแล้วต้องตาย เวลามันตายมันมีพาทิยะสำเร็จเป็นพระอรหันต์ แล้วขอบวชกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “พาทิยะ เธอไม่มีบริวารจะบวชอย่างไรละ ไม่มีบริวาร ไม่มีบริวาร ๘ ก็บวชเป็นพระมาได้ ถ้าจะบวชเป็นพระต้องมีบริวาร” พาทิยะก็ไปหาบริวารอยู่ ไปโดนควายแม่ลูกอ่อนขวิดตายไป นั้นสำเร็จที่ตายก็มี

แล้วเวลาพุทธสาวกที่มีบารมี เวลาฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ เอหิภิกขุ ขอบวช พอขอบวช บริวารเป็นทิพย์ลอยมาเลย เป็นทิพย์มาเองโดยอัตโนมัติเลย ในพระไตรปิฎกมีหลากหลายมาก หลากหลายที่ว่าคนที่มีบุญ คนที่มีบุญคือเขาทำของเขาไว้ พอทำของเขาไว้ ถึงเวลาแล้วมันจะมีเป็นทิพย์มาเลย ลอยมาบนอากาศเลย เป็นทิพย์แม้แต่ชุดทีเดียว

แล้วต่อไปใ้ที่เป็นพระอรหันต์ ฟังแล้วมันเศร้า พาทิยะไปฟังเทศน์พระพุทเจ้าหนเดียว พระพุทเจ้าเทศน์พาทิยะเป็นพระอรหันต์เลย แล้วก็เอหิภิกขุขอบวชเหมือนกัน แต่อ้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “เธอไม่มีบริวารบวชอย่างไร” ถ้าไม่มีบริวาร พาทิยะก็ไปหาบริวารอยู่ คือไปหาบริวาร ๘ แล้วไปเจอควายแม่ลูกอ่อนขวิด พระอรหันต์ โดนขวิดตายก็ตรงนี้ ในพระไตรปิฎกที่เจอมาก็เจอตรงนี้ แล้วพระอรหันต์ที่ว่าไม่ได้บวช ๗ วันตาย

มันมีที่สำเร็จเป็นพระอรหันต์ก็มี พระเจ้าสุทโธทนะ พระเจ้าสุทโธทนะท่านชราภาพอยู่ แล้วเหมือนท่านเจ็บไข้ได้ป่วยอยู่ ท่านชราภาพมาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเทศนา

ว่าการโปรดฟ่อง โปรดฟ่องขณะที่เจ็บไข้ได้ป่วยอยู่ ท่านพิจารณาของท่าน นั้นพระเจ้าสุทโธทนะ ที่เป็นพระอรหันต์ในสมัยพุทธกาลมี ฆราวาสเป็นพระอรหันต์ก็มีทั้งนั้น

ที่นี้ไอ้ที่ว่า ๗ วันตาย ๗ วันตาย นี่ก็เป็นคำที่หลวงตาท่านบอก เวลาธรรมะเนี่ยนะมัน จดจารึกกันมา แล้วที่ผู้ประพฤติปฏิบัติไปมันใคร่ครวญ ใคร่ครวญด้วยคุณสมบัติ ใคร่ครวญ ด้วยข้อเท็จจริง มันเป็นไปได้ หรือมันเป็นไปได้ นี่เหตุผลของหลวงตาท่านบอกว่า มัน เป็นไปไม่ได้ที่มรรคผลนิพพานจะมาทำร้ายชีวิตคน คือคุณงามความดีมาทำลายมันไม่มีหรอก สิ่งที่ทำลายคือความชั่ว คือกิเลส แต่นี่มรรคผลมันเป็นดีหรือชั่ว พระอรหันต์นี้ มันดี สิ่งที่ดีจะมาทำร้ายชีวิตหรือ นี่เหตุผลหลวงตานะ

แต่เหตุผลเรา เราก็ย้อนกลับมาที่ว่า ชีวีนี้เป็นเพศของฆราวาสหรือเป็นเพศนักบวช ถ้าเป็น เพศฆราวาส เพราะแม่ชีแก้วท่านเป็นพระธาตุ ท่านเป็นพระอรหันต์ แล้วทำไมท่านอยู่มาจน ปานนี้ นี่มันก็ยืนยันกัน มันยืนยันกันด้วยความดีใจ ด้วยความดี เพราะแม่ชีแก้วในหมู่ วงกรรมฐานเราจะเป็นพระอรหันต์หรือไม่เป็นพระอรหันต์ เขาดูกันที่ธรรมะ

ดูสิ เวลาหลวงตาท่านคุยกับหลวงปู่บัว “อ้าว! พุดมาสิ” หลวงปู่บัวท่านก็พูดขั้นตอนของท่าน เวลาบอกว่า “พุดต่อไปสิ” หลวงปู่บัวท่านคิดใช้ใหม่ ท่านบอกแค่นี้คือพระอรหันต์ หลวงตา บอก “อู๊ย! ตาย” เพราะมันยังมีอีกขั้นตอนหนึ่ง ท่านก็อธิบายต่อไป พออธิบายต่อไปแล้ว เสร็จ แล้วพอหลวงปู่บัวท่านก็เอาเหตุผลของหลวงตาไปปฏิบัติ พอปฏิบัติเสร็จปี ๔ ท่านมา รายงานผลเลย เห็นใหม่

พระอรหันต์ไม่พระอรหันต์เขาดูกันที่เหตุผลนี้ เหตุผลที่ว่ามรรค ๔ ผล ๔ การกระทำถึง ๔ รอบ ตั้งแต่ไสดาปัตติมรรค สกิทาคามีมรรค อนาคามีมรรค อรหัตตมรรค เขาดูกันตรงนี้ เขา ดูตรงนี้ แล้วแม่ชีแก้วอยู่กับหลวงตา หลวงตาเป็นคนสอนเอง พอสอนเองติดขัดอย่างไรหลวงตา ท่านเป็นคนสอนเอง ท่านถึงยืนยันใจ ยืนยันว่านี่พระอรหันต์ แล้วเวลาท่านเสียชีวิต เผลอแล้วเป็น พระธาตุ นี่ไง แล้วมัน ๗ วันใหม่ มันไม่ ๗ วัน

นี่คำถาม “เพศฆราวาสถ้าสำเร็จเป็นพระอรหันต์ ฉะนั้น ถ้าแม่ชีแก้วเป็นเพศฆราวาส ทำไม่ไม่นิพพานไปเลยใน ๗ วันนั้น ขอเมตตาหลวงฟ่องช่วยอธิบายด้วย”

อธิบายก็อธิบายตรงนี้ ฉะนั้น เราบอกว่าอย่าสงสัยไปเลย อย่าสงสัยว่าเป็นพระอรหันต์แล้วก็ต้องตาย ปฏิบัติไปเถอะ สงสัยตั้งแต่ภพชาติ สงสัยตั้งแต่การประพฤติปฏิบัติ แล้วสงสัยว่าถ้าเป็นพระอรหันต์แล้วก็จะตายภายใน ๗ วัน ตกลงจะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ ตกลงจะเอาอะไรล่ะ ตกลงจะเอาศีล สมาธิ ปัญญา เอามรรค หรือจะเอาชีวิตของคนอื่นมาวิเคราะห์วิัจ

ฉะนั้น ถ้าเราไม่เอาเรื่องนี้มาวิเคราะห์วิัจ เรื่องนี้ว่างเลย เพราะว่ายืนยันกันโดยเหตุผลของหลวงตา ท่านบอกว่า **ความดีไม่ทำร้ายใคร ความดีมีแต่ส่งเสริม ความดีมีแต่สนับสนุนให้ดี ความดีทำให้มันเสื่อมทรามไปไม่มี** นี่เหตุผลของหลวงตา แล้วที่นี้ย้อนกลับมาแม่ชีแก้ว แม่ชีแก้ว ชีวิตของท่านทั้งชีวิตก็ยืนยันแล้ว แล้วพอเสร็จแล้วมันก็จบลงด้วยความดีงาม

ฉะนั้น ไม่ต้องสงสัย สงสัยนี้ว่างไว้ ไปเห็นนิมิตแล้วก็ติดอยู่นั้น ไปเห็นอะไรก็ติดอยู่อย่างนั้น ว่างให้หมด กำหนดพุทธโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิให้จิตใจเรามั่นคง ให้มันเข้มแข็ง แล้วพิจารณาของเราไป เจริญก้าวหน้าขึ้นไป ทำเพื่อประโยชน์กับเรา นั่นละของจริง นั่นละปัจจัยจัดตั้งสันติภูมิโก รู้จริงเห็นจริงตามความเป็นจริง จับต้องได้ รู้เองเห็นเอง ไม่ต้องมีใครมาแก้ เราแก้ตัวเราเอง มันจะเป็นประโยชน์กับเรา นี่พูดถึงว่าฆราวาสที่สำเร็จเป็นพระอรหันต์ จบ

ถาม : เรื่อง “ความแตกต่าง”

เรียนถามหลวงพ่อ อุตตานุปฏิญญี ๒๐ กับสักกายปฏิญญี ๒๐ ต่างกันอย่างไรคะ

ตอบ : เมื่อกี้ยังขอบคุณอยู่ซัดๆ เลย ในเว็บไซต์หลวงพ่อเป็นประโยชน์มาก คนถามคนเดียวกัน พอเว็บไซต์เป็นประโยชน์มาก อุตตานุปฏิญญีกับสักกายปฏิญญีเอามาแล้ว อุตตานุปฏิญญีกับสักกายปฏิญญีถ้ามันเป็นบาลี มันเป็นบาลี มันเป็นทางวิชาการ ถ้าเป็นวิชาการ ไปถามทางวิชาการ

อย่างของเรา ดุสิ พวกเรา เราว่าลูกศิษย์กรรมฐาน ลูกศิษย์กรรมฐานเขาปฏิบัติ เวลาปฏิบัติกันมีเหตุผล มีความขัดข้อง เขาหาครูบาอาจารย์เพื่อจะแก้ไข

แต่ถ้าไปศึกษา ไปดูทางวิชาการ แล้วมาถามทางวิชาการ เขาเรียกปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ปริยัติศึกษามาเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ ทีนี้เวลาเราจะมาปฏิบัติ เราไปห้วงอะไรปริยัติ คนจะออกเดินทาง คนออกเดินทางเขาจะมีแผนที่ เขากางนะ ใ้นี้กางไปก็ดูแผนที่ไป เดี่ยวมันรถตกข้างทางนะ กางแผนที่แล้วเก็บ แล้วเดินทางเดินให้ตรง เดินให้จริงให้จัง

ฉะนั้น เวลาจะถาม ให้เอาความจริงขึ้นมา ให้ปฏิบัติแล้วติดขัดแล้วถามมา แต่ถ้ามันเป็นเอาทางวิชาการมาถาม เรามั่นฝ่ายปฏิบัติ เราเป็นฝ่ายกระทำ ลงมือทำ ไม่ใช่ไปค้นคว้า มาแล้วมาถาม มาถามอย่างนี้ไม่ไหว มันเป็นทางวิชาการ ไปถามนักวิชาการนั้น

แต่ถ้าปฏิบัติไปแล้วติด ปฏิบัติไปแล้วมันมีความสงสัย เอาตรงนั้นนะถามมา เอาตรงที่เวลาตัวรู้ตัวเห็นแล้วมันสงสัยอย่างไร ถามมา แต่ถ้าเอาทางวิชาการมาถาม เสียเวลา จบ

ถาม : เรื่อง “ใช้กิเลสบังเงาหรือเปล่าครับ”

กราบนมัสการหลวงพ่อกี่เคารพอย่างสูง ผมมีข้อสงสัยที่เกิดขึ้นในระหว่างที่กำลังภาวนาว่าใช้กิเลสบังเงาหรือเปล่า ดังต่อไปนี้

๑. เมื่อก่อนเวลาที่ผมภาวนา ผมมักจะมีความคิดผุดขึ้นมาเป็นเรื่องๆ ซึ่งผมก็ใช้วิธีปัญญาอบรมสมาธิเข้าจับ และพิจารณาความคิดนั้นจนมันคลี่คลายออก หรือผมใช้ความคิดระลึกได้ดูร่างกายของตนเองตามอาการ ๓๒ และคิดกำหนดในร่างกายของตนเองผู้พึงย่อยสลายกลายเป็นฝุ่น และกลับมารวมตัวกันใหม่อีกครั้งเพื่อเป็นการฝึกการใช้ปัญญาตามคำที่หลวงพ่อนำ

แต่ช่วงประมาณ ๑ ปีที่ผ่านมา ความคิดที่เคยผุดเป็นเรื่องมันหายไป แต่มีความคิดฟุ้งซ่านอีลุ่ยฉุยแฉกที่ไม่สามารถรวบรวมมาพิจารณาด้วยปัญญาอบรมสมาธิได้ และพอจะใช้ความคิดได้ดูร่างกายของตัวเองตามอาการ ๓๒ กลับจืดชืด ไม่เหมือนเมื่อก่อนที่เคยอย่างที่เคยอย่างนี้ใช้กิเลสบังเงาหรือเปล่าครับ ถ้าใช่ ขอความเมตตาหลวงพ่ช่วยชี้แนะด้วยครับ

๒. เมื่อก่อนนี้ผมเคยบริกรรมพุทโธได้ต่อเนื่อง มีแวบไปคิดเรื่องอื่นบ้างเป็นบางครั้ง แต่ในช่วงประมาณ ๑ ปีที่ผ่านมาเช่นกัน พอผมบริกรรมพุทโธไม่นานก็ตกภวังค์ ภูไปทั้งช่วงสั้นๆ และยาว (ผมทราบว่าตกภวังค์ก็เพราะว่าไม่สามารถจำได้ว่าบริกรรมพุทโธครั้งล่าสุดเมื่อไหร่

และผมเคยมีประสบการณ์จิตสงบเล็กน้อย แต่ทำให้รู้ว่า ถ้าจิตสงบจริง คำบริกรรมพุทโธจะเด่นชัดมากจนจำได้แม่นยำ) ทำให้ผมต้องเปลี่ยนมาทำอานาปานสติแทน แต่ปรากฏว่ากลับตก ภาวค์หนักไปกว่าเดิม

สุดท้ายผมเลยต้องใช้การบริกรรมยาวๆ แทน ตามที่หลวงพ่อเมตตาตอบคำถามไปแล้ว ครั้งที่แล้วในกัณฑ์เทศน์เล่าห์กลครับ ผมสังเกตว่าคำบริกรรมพุทโธมี ๒ พยางค์ แต่ถ้าสติของผมอ่อนกำลังลงแม้เพียงเล็กน้อย สติจะจับพุทโธไม่ติด ก็ต้องใช้คำบริกรรมยาวๆ สัก ๑๐ พยางค์ สติจึงจะพอหาทางจับคำบริกรรมได้ อย่างนี้ใช้กิเลสบังเงาหรือเปล่าครับ

๓. จากกัณฑ์เทศน์เล่าห์กล ที่หลวงพ่อให้ผมหมั่นระลึกถึงความตายเป็นมรณานุสติ ผมลองทำดูแล้วครับ ถ้าเป็นช่วงที่มีสภาวะที่กำลังสบาย สบายกายหรือสบายใจ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนั้นมันจี๊ดซี้ดมาก แต่ถ้าหากเป็นช่วงที่รู้สึกว่าจะอาจจะเป็นอันตรายได้ เช่น กำลังขับรถหรือกำลังเดินลงบันได กลับรู้สึกมีสติเด่นชัดดีขึ้นครับ อย่างนี้ใช้กิเลสบังเงาหรือไม่ ถ้าใช่ หลวงพ่อช่วยแนะนำด้วยครับ

ตอบ : ใ้กิเลสบังเงาๆ กิเลสบังเงา เราใช้ถึงคำว่า เวลาคนที่ประพฤติปฏิบัติไป เวลาปฏิบัติไม่ได้มันก็อันตู่ไ้ใหม่ แต่เวลาปฏิบัติบับ ปฏิบัติไปแล้วมันมีผล พอมีผล มันมีผลในทางลบ มันมีผลในทางลบหมายความว่าเราปฏิบัติแล้วมันว่าง ว่างโดยขาดสติ เราภาวนาไปแล้วมันหายวูบไป นี่เขาเรียกกิเลสบังเงา

เราเข้าใจว่าเป็นผลไง เราเข้าใจว่าเราปฏิบัติแล้วมันดี เพราะปฏิบัติไปแล้ว ใ้! มันว่างหมด มันรู้สึกว่ามีความสุข เพราะว่าการปฏิบัติเนะ กิเลสอย่างหยาบๆ คือกิเลสของเรามันดี้อด้าน เวลาเราปฏิบัติไปแล้วบางที่มันสงบลงได้ มันรักษาตัวดีขึ้น รักษาตัวดีขึ้นมันเบา ตัวมันเบา มันสว่างโพล่งต่างๆ นี่ก็อุปกิเลส

กิเลสอย่างหยาบ กิเลสสามัญสำนึกเรา กิเลสดิบๆ เาเนี้ เวลาปฏิบัติไปแล้วจิตใจมันเบา ใจมันมีที่เกาะที่พึ่งอาศัย เาก็คิดว่านี่เป็นธรรมๆ มันเป็นกิเลสทั้งนั้น กิเลสอย่างหยาบๆ กิเลสโดยสามัญสำนึก เวลาปฏิบัติไปแล้วมันมีผลไง

ถ้ามีผล ถ้าเป็นสัมมาทิฐิ มันมีผลดีงามขึ้นไป มันจะเป็นศีล สมาธิ ปัญญา มันจะเจริญขึ้นไป เราพิจารณาขึ้นไป จิตมันตั้งมั่น จิตมีกำลังแล้วมันยกขึ้นสู่วิปัสสนา เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความเป็นจริง มันพิจารณาของมันไปได้

แต่คนส่วนใหญ่ ๙๐ เปอร์เซ็นต์ ปฏิบัติไปแล้วหมุนอยู่นั่น ปฏิบัติไปแล้วไปไหนไม่รอด หลอก เหมือนเมฆ ลอยไปเดี๋ยวก็เปลี่ยนรูป เดี่ยวก็จางหายไป เดี่ยวความขึ้นมามันก็จับตัว แล้วก็ลอยไปอยู่นั่นแหละ เหมือนก้อนเมฆลอยบนอากาศ อย่างนี้เราใช้คำว่า “กิเลสบังเงา”

“อย่างนี้มันเป็นกิเลสบังเงาหรือเปล่าครับ”

กิเลสบังเงา หมายถึง ปฏิบัติไปแล้วมันไม่ได้ผล มันไม่ได้ผลในทางธรรมนะ แต่มันได้ผลในความรู้สึกเรา พอเรารู้สึกว่าเราปฏิบัติแล้วเรารู้ได้ เรารู้ได้ โอ้ย! มันเบา โอ้ย! มันแว้งว้าง แต่มันไม่เป็นสเต็ปต่อเนื่อง เพราะอะไร

เพราะธรรมดาการปฏิบัติมันก็ปฏิบัติจากคนดิบบๆ ปฏิบัติจากพวกเขา เราปฏิบัติ เห็นใหม่ เราก็ปุ่ดขุ่น เรามีความตั้งใจดี เรามีความปรารถนาดี เราอยากจะทำความดีของเรา แต่เวลาทำขึ้นไปแล้ว เวลาหลงตาทำนองสอนประจำ การปฏิบัติที่ยาก ยากอยู่ตอนเริ่มต้น เริ่มต้นเหมือนคนที่ไม่เคยทำ คนทำงานไม่เป็น ทำอะไรมันจับปลัดจับผลูทั้งนั้น

แต่คนฝึกงานจนชำนาญแล้ว พอชำนาญแล้วมันทำงานเป็นแล้ว มันไปได้ พอมันไปได้นะ เริ่มต้นนี้ยากที่สุด แล้วมันจะไปยากอีกช่วงหนึ่งคือช่วงสุดท้าย ช่วงสุดท้ายเพราะมันแว้งว้าง มันไปถึงแล้วมันว่างหมด แล้วมันจะค้นคว้าหาจิตเดิมแท้อันนั้นก็ยาก

ท่านบอกว่า **การประพจน์ปฏิบัติมียากอยู่ ๒ คราว คราวหนึ่งคือคราวเริ่มต้น อีกคราวหนึ่งคือคราวสุดท้าย**

ไฉนมันคราวเริ่มต้นนี้ พอคราวเริ่มต้น ที่นี้พอปัญหามันร่อยแปด คนเขาก็เขียนมาถาม พอถามมาปัญหานี้ปัญหานี้ มันไปรู้ไปเห็นอย่างนั้นมันดี แล้วก็บอกพอมันไม่ดีแล้วมันหายไป ที่นี้บอกกิเลสมันบังเงา กิเลสบังเงา กิเลสมันอ้างธรรมะพระพุทธเจ้า อย่างนี้เป็นสติ อย่างนี้เป็นสมาธิ อย่างนี้เป็นธรรม กิเลสเนี่ยมันเอาธรรมะของพระพุทธเจ้ามาอ้าง

พออ้าง เห็นใหม่ พุทธพจน์ๆ พอพุทธพจน์อ่อนเลยนะ ไม่กล้าเถียง ใครมาพุทธพจน์กับเรานะ บอกพุทธพจน์กูไม่เถียง กูเถียงมึง กูเถียงคนพูดพุทธพจน์ พุทธพจน์เอาไว้อ่อน

พุทธพจน์เป็นคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เนื้อแท้เนื้อหาสาระที่เราทำขึ้นมาของเรา มันเป็นอย่างนั้นใหม่ แล้วอย่างพวกเรานั้นก็พวกเด็กๆ เห็นใหม่ เวลาส่งข้อสอบก็อยากจะได้คะแนนเยอะๆ ทีนี้เวลาทำไปแล้วมันให้คะแนนตัวเองทั้งนั้น ถ้าให้กูก็ให้ ๑ คะแนน มันให้ ๑๐ เขาให้ ๒ เราให้ ๑๐

“พุทธพจน์ๆ” อ้างว่าเหมือน อ้างว่าใช่ เห็นใหม่ กิเลสมันอ้างธรรมะพระพุทเจ้าทั้งนั้น เวลามันจะอ้าง มันจะเอาอะไรมาอ้างเราล่ะ เพราะเราก็ชวนชวย เราก็ค้นหาอยู่แล้ว เราอยากเป็นอย่างนั้น ฉะนั้น เวลามันอ้างพุทธพจน์นี่เชื่อเลย ใช่ นี่กิเลสบังงา นี่คำว่า “กิเลสบังงา”

ฉะนั้น สาธุ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมะสาธารณะ ศีล สมาธิ ปัญญาที่เกิดในใจของเรา ธรรมะส่วนบุคคล ธรรมะในใจของเรา เราทำบุญจริงๆ แล้วธรรมะส่วนบุคคลมันก็วุฒิภาวะ วุฒิภาวะของคน เห็นใหม่ ดูพาหิยะพึงเทศน์พระพุทเจ้าที่เดียวเป็นพระอรหันต์ไปเลย เพราะเขาได้สร้างบุญของเขามาก

ไอ้เราพระพุทเจ้าพูดแล้วพูดอีก เหมือนสี่ขอให้ควายฟัง เกิดมาท่ามกลาง พระพุทธศาสนา เกิดมาท่ามกลางครูบาอาจารย์เต็มไปหมดเลย เวลาครูบาอาจารย์เทศน์ เทศน์ เป็นความจริง ไอ้โฮ! ไม่เข้าใจ ฟังไม่ออก ไปเจอ ๑๘ มงกุฏนะ มันยอดตุนะ ใช่! ใช่เลยนะ พอไปเจอ ๑๘ มงกุฏนะ คนนี้ชาติที่แล้วเป็นคู่ครองของเรา คนนี้ชาติที่แล้วปฏิบัติมาเกือบสำเร็จแล้ว แต่ยังไม่สำเร็จ มาเกิดชาตินี้พอดีเลย ปฏิบัติสำเร็จชาตินี้เลย ไอ้โฮ! ใช่ๆ

นี่ไง มันอยู่ที่วุฒิภาวะ วุฒิภาวะของจิตถ้ามันเข้มแข็งมากน้อยแค่ไหน ถ้าวุฒิภาวะที่เข้มแข็งนะ เราพูดบ่อยพูดประจำ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ค้นคว้าอยู่ ๖ ปีเกือบเป็นเกือบตาย สุดท้ายแล้วมาศึกษากับอาฬารดาบส อุทกดาบส อาฬารดาบส อุทกดาบสบอกเลย บอกเจ้าชายสิทธัตถะมีความรู้เสมอเรา เป็นอาจารย์สอนได้ ตั้งให้เจ้าชายสิทธัตถะเป็นอาจารย์สอนเลย เจ้าชายสิทธัตถะปฏิเสธ เพราะนี่เป็นคำชม คำชมของ

เวลาแก้ไขของเรา เวลาหลวงปู่มั่นท่านอยู่ในป่า แล้วเวลาท่านลงมากรุงเทพฯ สมเด็จพระ
 ถาม “ท่านมั่น ท่านอยู่ในป่าในเขา แล้วไปฟังเทศน์จากใคร ใครสอนท่านมั่นล่ะ” ท่านเป็น
 สมเด็จพระ ท่านอยู่วัดพระศรีมหาธาตุฯ ท่านสอนคนทั้งหมด “ถ้าเราอยู่กับกองตำรา เรายังสงสัย
 ต้องเปิดตำราตลอดเลย แล้วท่านอยู่ในป่าในเขา ใครไปสอนท่าน”

หลวงปู่มั่นกราบนะ “เกล้ากระผมฟังธรรมทั้งวันทั้งคืนเลย”

ถ้าเกล้ากระผมฟังธรรมทั้งคืน มันพูด เวลาธรรมมันพูด คนไม่เคยภาวนาไม่รู้จักธรรมพูด
 หรอก เวลาธรรมมันพูด มันจะพูดนะ อย่างหลวงปู่มั่นท่านบอกท่านขึ้นเป็นภาษาบาลีเลย อย่าง
 ของหลวงปู่จวนก็ขึ้นเป็นภาษาบาลีเลย แต่หลวงตาบอกของท่านขึ้นเป็นภาษาไทย เวลามัน
 ขึ้นมา เวลาธรรมมันพูดๆ ถ้าธรรมมันพูดขึ้นมา เห็นไหม อันนั้นธรรมพูด มันไม่ใช่มรรค

**นี่พูดถึงเวลาที่เขาปฏิบัติไป เขาเรียกว่าฟังเทศน์ตลอดเวลา ธรรมมันพูดคือ
 ธรรมะสอน คือสติปัญญาเรามันเกิด เราสอนตัวเองไง เราสอนตัวเอง เรามีสติปัญญา
 ยับยั้งตัวเองไง เรามีเหตุมีผลซึ่งดวงว่าถูกหรือผิด มันมีเหตุผลอย่างนี้ไง**

ไฉนที่ว่าถ้าไปฟังเทศน์มันก็ฟัง หากครูบาอาจารย์เป็นที่ฟัง แต่เวลาเราปฏิบัติไปมันจะเกิด
 ปัญญา เราจะสอนตัวเองได้ มันจะมีคุณธรรมในตัวเรา มันต้องเข้มแข็งอดทนอย่างนี้ มันจะ
 เป็นไป ไฉนที่ว่าทำแล้วเมื่อปีที่แล้วเมื่อนั้นเมื่อนี้ เมื่อนั้นก็คือเมื่อนั้น คนที่ปฏิบัติเยอะมาก ปฏิบัติ
 แล้วก็เลิกไป ส่วนใหญ่เวลาถามปัญหานะ “หลวงพ่อก ของผมเคยเป็นอย่างนั้นๆ”

“เมื่อไหร่ล่ะ”

“เมื่อ ๗ ปีที่แล้ว แล้วเลิกไป นี่จะมาเอาใหม่”

ปฏิบัติพอเขาเบื่อๆ ก็เลิกไป พอกระแสนสังคมมาก็มาปฏิบัติใหม่ พอปฏิบัติไม่ได้ เดียวก็
 เลิกไป เลิกไป เดียวก็กลับมาปฏิบัติใหม่ มันก็อยู่แค่นั้นแหละ ไฉนนี้ก็เหมือนกัน ถ้าทำอย่างนี้
 โลกเป็นอย่างนี้ หากคนจริงจัง หากคนมันคงหายาก หากคนที่มีบารมีที่จะเอาจริงเอาจังหายาก ถ้า
 มันไม่ได้ก็ไม่ได้แบบนี้

“นี่ข้อที่ ๓. เวลาภิกษุเทศน์ เขาว่าเทศน์สอนเขา ถ้าเทศน์สอนเขา ที่ว่าอย่างนี้เป็นเล่ห์
 กลหรือไม่ ถ้าเกิดเขากำหนดมรณานุสติต่างๆ”

ใ้ฉันเป็นเทคนิค มันเป็นอุปายัง ทำความสงบ ๔๐ วิธีการ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นถึงจิตนิสัยของคน เห็นถึงความมั่นคงของคน ถึงเปิดแนวทางไว้ ๔๐ แนวทาง การทำความสงบของใจ การทำความสงบของใจ ๔๐ วิธีการ ถ้าจิตใจไม่สงบแล้วเอาอะไรปฏิบัติ

“สติปัฏฐาน ๔ สติปัฏฐาน ๔” ในคอมพิวเตอร์เยอะแยะ สติปัฏฐาน ๔ ใครก็เขียนได้ กาย ใครก็นึกได้ แต่มันไม่เป็นหรอก เพราะจิตไม่สงบ เพราะจิตมันไม่สงบ ถ้าจิตสงบ เพราะจิตเป็นคนเห็น เวลาเราเห็น อารมณ์เห็น ความคิดเห็น สามัญสำนึกเห็น เราสร้างภาพได้ เรานึกได้ เราควบคุมได้

แต่เวลาจิตสงบแล้วมันเป็นหนึ่ง ไม่มีใครสามารถควบคุมมันได้ ถ้ามีสติปัญญา ถ้ามันนุ่มไปเป็นสมาสมาธิ ถ้ามันมีจิตสมาธิมันว่างๆ ควบคุมไม่ได้ ดูแลไม่ได้ ถ้ามันเป็นสมาสมาธิแล้วรำพึงไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง

เพราะจิตมันเห็น จิตมันเห็น พอจิตมันเห็น จิตมันเป็นบ๊อบ มันสะท้อนหัวใจ ถ้าสะท้อนหัวใจนี้ชนลูกเลย คนเห็นนี้ชนลูกๆ มันสะท้อนใจขนาดนั้น ถ้ามันเป็นความจริงนะ ถ้าไม่เป็นความจริงก็ปากเปียกปากแฉะ ไม้กันไป มิ่งก็ไม้ม่า กูก็ไม้ม่า สงคมขี้ไม้ ไม่เป็นความจริง

ถ้าเป็นความจริง มันเป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันตสิทฎฐิโกในหัวใจนั้น ถ้าเป็นหัวใจนั้นจะเป็นความจริงอย่างนั้น ถ้าความจริงอย่างนั้น เห็นไหม ให้ปฏิบัติอย่างนี้ ถ้าปฏิบัติอย่างนี้แล้วมันถึงจะดีขึ้นใจ ไม่อย่างนั้นบอกกว่า “กิเลสบังเงาหรือเปล่า กิเลสบังเงาหรือเปล่า”

ไม่ใช่หรอก! ตอนนี้เป็นความคิดเลย มันเป็นเรื่องดิบๆ เลย กิเลสบังเงาคือว่าอ้างพุทธพจน์ อ้างความเป็นจริงให้เราไขว้เขว ให้เราออกจากช่องทางนั้น นั่นกิเลสบังเงา ทั้งๆ ที่ปฏิบัติมาเพื่อธรรม แต่กิเลสมันอ้างธรรมะแล้วชักนำให้เราหลงทางไป นั่นกิเลสบังเงา แต่ปฏิบัติแล้วล้มลุกคลุกคลานตั้งต้นขึ้นมาไม่ได้เลย ฉะนั้น ฝึกหัดให้เข้มแข็ง ให้ทำได้จริง

เวลาพระเราอดนอนผ่อนอาหาร เวลาเขาทำ ไปนั่งบนหน้าผาตัดต่างๆ เขาลงทุนลงแรง เพราะอะไรละ ก็เพราะอย่างนี้ไปคุ้นชินกับมันแล้วมันลุ่มหัวเล่น กิเลสมันลุ่มหัวเล่นเลย กิเลสมันลุ่มหัวเล่นเลย เอาจริงกับมันไปนั่งตามหน้าผา ครูบาอาจารย์ท่านทำอย่างนั้น

แต่เราเห็นมืออยู่วัดหนึ่งเห็นเขาทำกันอย่างนั้นก็ทำบ้าง ไปนั่งบนชื้อ ตกมาซาหักเลย ใช้นี้ มันทำครึ่งๆ กลางๆ ไง ใช้นี้เวลาคนเลียนแบบ มืออยู่วัดหนึ่งไม่ยอมเอ่ยชื้อ เลียนแบบกัน แหม! แอ๊ก ไปนั่งบนชื้อ แล้วตกมาซาหัก มันไปนั่งที่ไม่อันตราย มันไม่จริง จริงให้มันตกไปตายเลยสิ คนเรานี้มันเห็นแบบอย่างแล้วมันก็ไปเลียนกัน แล้วเลียนโดยกิเลส เอากิเลสบังเงา ทำกันแบบ เดียวนี้มีแต่รูปแบบ ไม่มีใครจริง ไม่มีความจริง

ถ้ามีความจริง เขาทำที่ไหนของเขามันก็ได้ผล ศีล สมาธิ ปัญญา ศีล สมาธิ ปัญญาคือ มรรค แล้วมรรคเป็นอย่างไร ถ้าใครมีมรรค เจอกันหน่อย ถ้ามที่มันตอบไม่ถูกหรือ **คนไม่รู้ไม่เห็น ตอบไม่ได้** ตอบก็ขึ้นใจ พุทธพจน์ๆ นั้นแหละ พุทธพจน์แขวนไว้ เคารพองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ก็จะคุยกับมึง คุยกับประสบการณ์ของมึง พุทธพจน์แขวนไว้ ถ้าเอาจริงนะ

ใช้นี้พูดไปก็อย่างว่า หยิกเล็บก็เจ็บเนื้อ เราก็เป็นพระเหมือนกัน เราก็อยู่ในวงปฏิบัตินี้แหละ แต่มันเป็นอยู่อย่างนี้ ทำอย่างไรได้ละ เมื่อกี้ที่เริ่มต้นที่ว่าขอบคุณเว็บไซต์นี้มาก ถ้า เว็บไซต์ของเราจะ ถ้าพูดตามความเป็นจริง ใครเข้าไปหาประโยชน์ก็ได้ประโยชน์ แต่ถ้าจิตใจ เขา เขาจะหาผลประโยชน์ของเขา เขาไม่ชอบเว็บไซต์เราหรือ ไม่ชอบก็เรื่องของเขา

เวลาหลวงตาท่านสอนใจ เรื่องของเรา เรื่องของเราเรื่องของนักปฏิบัติ เรื่องของเราเรื่องหาความจริงกัน หาเรื่องของเรา เรื่องของเขาเป็นเรื่องของเขา เราเอาเรื่องของเราดีกว่า เราดูแลหัวใจเราดีกว่า เราประพฤติปฏิบัติด้วยความจริงในใจเราดีกว่า เอวัง